

Audun Kjus: Forhandlinger om fortellinger i retten

Prosjektet jeg jobber med handler om å analysere rettsaker som forhandlinger med fortellinger. Materialet jeg tar for meg er et bredt spekter av kortere straffe

saker fra Oslo tingrett som jeg dokumenterer med lydopptak og notater.

De sakene som gir meg det rikeste materialet er de sakene der det er uenighet om saksforholdene. I de sakene der man raskt når enighet om saksforholdene kan man også raskt gå over til å prate juss. I saker der det er vanskeligere å få sentrale punkter i saksforholdene intersubjektivt etablert blir det nødvendig for partene å gjøre aktivt bruk av et større narrativt apparat, og det blir mer for meg å analysere.

Det teoretiske perspektivet jeg anlegger handler dypest sett om å undersøke hvordan vi mennesker organiserer og opplever den verden vi lever i. Fortellinger er et viktig virkemiddel vi har til å skape den verden vi befolker.

Fortellingslære eller narratologi kan høres høytravende og verdensfjernt ut, men bryter man det ned til norsk dagligtale lyder det til gjengjeld ganske banalt.

Jeg ser på hva det betyr at alle som deltar i rettssaker må lage fortellinger. De som har vært med på noen rettssaker vet at alle er diktere i retten. Alle må streve etter å gjengi hendelser og opplevelser tydelig og virkningsfullt med språk.

Er da dette noe man trenger å gjøre noe stort nummer ut av? Men det jeg har til hensikt å gjøre er nettopp å reflektere over og sette ord på noe som dyktige juridiske aktører behersker til fingerspissene uten at de nødvendigvis trenger å tenke så nøye gjennom det: den narrative etableringen av sakens fakta.

Man kan kalle dette en uformell side ved rettens beslutningsprosess. Dette er fortolkende prosesser man må gjennomføre for å nå beslutninger i saker, men hvordan prosessene utføres er ikke beskrevet i instruksjer eller prosedyrer. Det forutsettes snarere at en hverdagslig og i stor grad intuitiv beredskap for å forstå og fortolke fortellinger er det grunnlaget man skal bygge på.

*Artikkelen er publisert i NFLnytt nr 43
mars 2004*